

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 76 0 P 029436 22 Rev
Banjaluka: 18.4.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca a.d. S. B., koga zastupa Advokatska firma S. o.d. B., protiv tuženog D.G. iz D., koga zastupa punomoćnik A.P., advokat iz N.G., radi isplate, vrijednost spora 34.326,83 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Prijedoru broj 76 0 P 029436 20 Gž od 10.11.2021. godine, na sjednici održanoj 18.4.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.316,25 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Novom Gradu broj 76 0 P 029436 19 P od 9.7.2020. godine, obavezan je tuženi da tužiocu isplati iznos od 34.326,83 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 14.7.2010. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 4.940,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od presuđenja do isplate, sve u roku od 30 dana.

Presudom Okružnog suda u Prijedoru broj 76 0 P 029436 20 Gž od 10.11.2021. godine, povodom žalbe tuženog i po službenoj dužnosti, preinačena je prvostepena presuda tako što je tuženi obavezan da tužiocu na ime glavnog duga isplati iznos od 28.591,65 KM i na ime obračunatih kamata iznos od 5.735,18 KM, da mu na iznos glavnog duga od 28.591,65 KM isplati zakonsku zateznu kamatu počev od 14.7.2010. godine do isplate i da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 4.940,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 9.7.2020. godine do isplate, sve u roku od 30 dana.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova na ime sastava žalbe u iznosu od 1.125,00 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužilac predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 1.316,25 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca naveden u izreci prvostepene presude.

Nesporno je da su prednik tužioca a.d. V. B. kao davalac kredita i tuženi kao korisnik kredita, zaključili 18.9.2008. godine Ugovor o nenamjenskom potrošačkom kreditu broj ... u iznosu od 30.000,00 KM, sa periodom vraćanja od 120 mjeseci u skladu sa anuitetnim planom sa kamatnom stopom od 11,50 % godišnje. Kao sredstvo obezbjeđenja kredita ugovorena je administrativna zabrana na plati korisnika, zaključenje ugovora o solidarnom jemstvu sa jemcima B.T. i Ž.M. i obaveza korisnika kredita (član 6.3. ugovora) da izda bjanko mjenicu sa mjeničnom izjavom uz pravo remitenta da mjenicu popuni u skladu sa izjavom.

Iz stanja spisa slijedi da posebna mjenična izjava nije data.

Nesporno je da je tuženi 18.9.2008. godine kao trasant izdao bjanko mjenicu serijskog broja RS-... vučenu na trasate B.T. u i Ž.M., koji su mjenicu akceptirali. Mjenica ne sadrži izjavu „bez protesta“.

Članom 3. ugovora o kreditu ugovoreno je da davalac kredita ima pravo da jednostrano raskine ugovor sa otkaznim rokom od 8 dana i preostali iznos kredita u cijelosti naplati prinudnim putem, između ostalog, i ako korisnik 3 mjeseca uzastopno odnosno 5 mjeseci u toku kalendarske godine ne izmiruje dospjele mjesečne obaveze u skladu sa anuitetnim planom otplate kredita.

Tužilac je podneskom od 14.7.2010. godine obavjestio tuženog da se raskida ugovor o kreditu zbog neurednog izmirenja obaveza iz kredita, te istog dana popunio bjanko mjenica unoseći iznos duga od 35.174,29 KM.

U odnosu na tuženog i akceptanta B.T. mjenica je protestirana 29.10.2010. godine, dok je prema acceptantu Ž.M. protest izvršen 1.11.2010. godine.

V. a.d. B. je kao tražilac izvršenja podnio 3.11.2011. godine prijedlog za izvršenje na temelju vjerodostojne isprave - mjenice serijskog broja RS-...(uređen podneskom od 20.7.2018. godine) protiv izvršenika D.G., B.T. i Ž.M., koji prijedlog je usvojen rješenjem broj 76 0 I 010345 11 I od 7.6.2012. godine. Izvršenik D.G. je izjavio prigovor na rješenje o izvršenju, pa je izvršni sud zaključkom od 12.7.2019. godine odgodio izvršenje i odredio da se prijedlog ima smatrati tužbom. Parnica je zavedena pod poslovnim brojem 76 0 P 029436 19 P.

Prema nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke R.M., ukupan dug tuženog na dan raskida ugovora o kreditu (14.7.2010. godine) iznosi 35.224,29 KM, od čega 28.591,65 KM čini glavni dug, 5.735,18 KM redovnu kamatu, 714,46 KM zateznu kamatu i 183,00 KM sudske troškove i naknade.

Sud cijeni da je vještak sačinio nalaz objektivno, nepristrasno i u skladu sa pravilima struke, a da tuženi „nema protuargumenata“ kojima osporava nalaz.

Sud je neosnovanim ocjenio tvrdnje tuženog da se radi o prividnom ugovoru o kreditu, a koja tvrdnja je zasnovana na iznošenju činjenice da je zaključen pod prinudom od strane S.M. i B.T.

Obrazlažući iskaz svjedoka Ž.M., prvostepeni sud ukazuje da je svjedok naveo da je S.M. tražio od njega da bude žirant tuženom ali ne i zašto to traži, niti je svjedoku poznato „na koji način su utrošena kreditna sredstva“.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240 stav 2 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 17 i 129 Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev.

Povodom žalbe tuženog, drugostepeni sud je po službenoj dužnosti preinačio prvostepenu presudu utoliko što je posebno iskazao iznos glavnog duga (28.591,65 KM) i iznos redovne kamate (5.735,18 KM), te zakonsku zateznu kamatu dosudio samo u odnosu na glavni dug.

Drugostepeni sud ukazuje da su stranke zaključile ugovor o kreditu sa jasno utvrđenim obavezama koje su od strane tužioca ispunjene jer je tuženom isplaćen iznos kredita, a da tuženi nije ispunio obavezu urednog vraćanja kredita.

Sud je neosnovanim ocjenio žalbene navode da je tuženi bio „samo formalni korisnik kredita“ i da je stvarni korisnik bila B.T., zaključujući da su ti navodi na „nivou prostih tvrdnji“, kao i navode o postojanju prinude nalazeći da je ugovor zaključen slobodnom voljom ugovarača i da tuženi drugačije nije dokazao.

Drugostepeni sud nije prihvatio žalbeni navod da tuženom nije dozvoljeno izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka B.T., ukazujući da je tuženi na pripremnom ročištu održanom 18.11.2019. godine“ odustao od izvođenja tog dokaza s obzirom da se svjedok nalazio na izdržavanju kazne zatvora“.

Takođe je neosnovanim cijenio žalbeni navod da je nepravilno odbijen prijedlog tuženog da se od tužioca pribave podaci o tome ko je vršio anuitetne isplate (tuženi ili treće lice) i podaci o prenosu novčanih sredstava sa računa. Sud je u obrazloženju ukazao da tuženi taj prijedlog nije stavio na pripremnom ročištu od 18.11.2019. godine već u podnesku od 20.11.2019. godine, da bi ga ponovio na ročištu za glavnu raspravu od 27.12.2019. godine. Slijedom toga drugostepeni sud zaključuje da je prijedlog pravilno odbijen pozivom na odredbu člana 102 stav 2 ZPP.

Ocjenjujući neosnovanim žalbene navode o tome da sud nije mogao prihvatiti nalaz vještaka jer je tuženi isticao prigovore, sud ukazuje da tuženi nije predložio vještačenje po drugom vještaku i da se time „lišio mogućnosti da dokaže osnovanost svojih prigovora“.

Drugostepeni sud nalazi da je tuženi radi obezbjeđenja kredita izdao sopstvenu trasiranu mjenicu, čijim izdavanjem je „postao mjenični dužnik i mjenica ga obavezuje“.

Pozivom na odredbe člana 234, 239, 277 stav 1, 279 stav 1 i 1065 ZOO, drugostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u ozbiljnu sumnju.

Tužilac je tužbeni zahtjev zasnovao na mjenici što proizilazi iz činjenica navedenih u prijedlogu za izvršenje i u podnesku od 18.9.2019. godine, pa se, dakle, radi se o mjenično pravnom sporu, bez obzira što je kao dokaz predloženo i čitanje ugovora o kreditu koji dokaz je trebao da ukaže na osnov izdavanja mjenice.

Međutim, s obzirom na činjenične navode revizije koji se odnose na ugovor o kreditu, ovaj sud mora dati odgovor na te navode iako nije u pitanju obligacionopravni spor.

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom (član 1065 ZOO). Ugovor o kreditu mora biti zaključen u pismenoj formi, a njime se utvrđuje iznos, uslovi davanja, korišćenja i vraćanja kredita (član 1066 ZOO).

Nesumnjivo je da sporni ugovor o kreditu, u formalnopravnom smislu, zadovoljava odredbe člana 1066 ZOO. Tuženi ne tvrdi da nije zaključio ugovor, a pravilno je cijenjeno da nije dokazao da je ugovor zaključen pod prinudom.

Pravilno je cijenjeno da se iz iskaza svjedoka Ž.M. ne može izvesti zaključak o postojanju prinude ili da je u pitanju simulovani pravni posao.

Eventualni usmeni dogovor tuženog sa B.T. ili sa S.M. (u čijem preduzeću je tuženi bio zaposlen) da za njihove potrebe podigne kredit uz obećanje da će ga oni vraćati, nije dokaz o postojanju prinude ili o simulovanom poslu, niti takav eventualni dogovor utiče na obavezu tuženog da vrati dug.

Tačni su navodi revizije da je nepravilan stav drugostepenog suda da se „nalaz jednog vještaka može uspješno pobijati samo nalazom drugog vještaka iste struke“. Tuženi, iako nije predložio provođenje vještačenja po drugom vještaku, može nalaz vještaka pobijati svakim dokazom koji je podoban da ga dovede u sumnju, a obaveza suda je da takav dokaz ocijeni u skladu sa odredbom člana 8 ZPP.

Tuženi tokom postupka i u reviziji osporava nalaz tvrdnjom da nije utvrđeno na koji račun je izvršen plasman kreditnih sredstava, da ne postoji nalog ili fotokopija naloga isplate kreditnih sredstava i da nije utvrđeno ko je vršio uplatu dospjelih anuiteta (posljednji anuitet uplaćen 28.9.2009. godine). Obrazlažući nalaz vještak se izjasnio da se o tim činjenicama nije očitovao jer mu to „nije bio zadatak“, ali se izjasnio da kreditna partija iz ugovora glasi na ime tuženog.

Teret dokazivanja da tužilac nije ispunio ugovornu obavezu i da korisniku nije isplatio odobreni iznos kredita je na tuženom, a ne na tužiocu. Tuženi je bio dužan da najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta (član 77 ZPP) iznese činjenice i predloži dokaze koje želi izvesti na glavnoj raspravi, odnosno da dokaže ispunjenje uslova iz člana 102. stav 2. ZPP, tako što će učiniti vjerovatnim da bez svoje krivice to nije mogao učiniti do tada.

Tuženi u odgovoru na tužbu navodi da je tužilac nakon zaključenja ugovora, „dozvolio nepoznatom licu pretpostavlja se M.S. podizanje novčanih sredstava sa tekućeg računa izvršenika G.D.“. Dakle, tuženi u odgovoru ne spori da su sredstva isplaćena na njegov račun samo tvrdi da ih nije on podigao već drugo lice, da bi kasnije tvrdio suprotno. To znači da je trebao već u odgovoru na tužbu predložiti da se od tužioca zatraži dostavljanje isprava koje

samo on ima radi dokazivanja činjenice da mu nije isplaćen odobreni iznos kredita, jer mu ta činjenica nije mogla ostati nepoznatom.

Međutim, kao što je rečeno u obrazloženju ove odluke, činjenični navodi ukazuju da tužitelj potražuje isplatu po osnovu mjenice, pa su neosnovani prigovori revidenta da na valjan način nije utvrđena visina tužbenog zahtjeva. Mjenična obaveza je apstraktna obaveza i odvojena je od osnovnog posla - ugovora o kreditu. Upravo zbog toga protiv utužene mjenične obaveze iz mjenice koja sadržajno nema nedostataka, tuženi kao mjenični dužnik nije ovlašten na podnošenje prigovora vezanih uz osnovni posao i zasnovan na odredbama ZOO. To što je tokom postupka mjenični iznos od 35.174,29 KM snižen na iznos od 34.326,83 KM, ne dovodi u sumnju zakonitost i pravilnost drugostepene odluke.

Nisu osnovani navodi revizije da je sud odbio prijedlog tuženog da se kao svjedok sasluša B.T., jer to ne proizilaze iz zapisnika sa pripremnog ročišta od 18.11.2019. godine koga je lično potpisao tuženi bez da je na isti imao prigovor (član 375. stav 2. ZPP).

Tuženi je 18.9.2008. godine, što je potvrđeno izvedenim dokazima, radi obezbjeđenja kredita kao trasant izdao mjenicu serijskog broja RS-..., vučenu na trasate B.T. i Ž.M. koji su je akceptirali. Revizija ne tvrdi da tuženi nije izdavalac mjenice ili da mjenica nije popunjena na pravilan način, odnosno da ne postoji dug naveden u mjenici.

Mjenična izjava o akceptu je važna zato što se momentom njenog davanja mijenja glavni dužnik po mjenici jer sve dok trasat ne akceptira mjenicu nije obavezan platiti ni mjeničnu svotu, tj. ne može se mjenično pravnom tužbom obavezati na isplatu. Kad akceptira mjenicu trasat postaje glavni mjenični dužnik dok su obaveze ostalih mjeničnih dužnika supsidijarne, tj. oni se obavezuju da će isplatiti mjeničnu svotu u slučaju da je akceptant ne isplati po podnošenju mjenice na isplatu.

Protest je mjenična radnja za očuvanje mjeničnih prava imaoca mjenice i njime se utvrđuje da je trasat odbio isplatu mjenice.

Tužilac je dokazao da je 29.10.2010. godine izvršio protest mjenice prema trasantu D.G., odnosno akceptantima i B.T. (29.10.2010. godine) i Ž.M. (1.11.2010. godine), zbog neisplate mjenice. Za mjeničnog povjerioca protest je važna radnja jer u slučaju nepodizanja protesta gubi pravo da ostvaruje svoje potraživanje po pravilima mjeničnog prava već ih, u tom slučaju, ostvaruje u redovnom građanskom postupku. Protest mjenice je naročito važan s obzirom na to da su svi dužnici u mjenici, izuzev akceptanta ili izdavaoca vlastite mjenice (koji su glavni dužnici) uslovni dužnici, tj. dužni da plate mjenicu kao regresni dužnici tek ako glavni dužnik ne plati, što se dokazuje protestom. Bez podizanja protesta ne mogu se vršiti regresna prava.

Podizanjem protesta obaveza regresnih dužnika (trasanta, indosanta i avaliste) postala je безусловna i imalac mjenice može da se obrati svakome od njih radi naplate mjenice, te ima pravo da bira od koga će od njih tražiti regresnu isplatu mjenice ne vodeći računa o rangdužnika. Tako imalac mjenice može regresno pravo ostvarivati prema svim potpisnicima pojedinačnom ili kolektivnom tužbom, jer je njihova odgovornost solidarna, a ako naplata ne uspije od jednog regresnog dužnika može se obratiti drugom.

Zakon o zaštiti potrošača („Službeni glasnik RS“, broj 6/12, 63/14, 18/17 i 90/21) u članu 2 tačka a) definiše pojam potrošača, tačkom f) da je potrošački ugovor svaki ugovor zaključen između trgovca i potrošača, a članom 128 stav 1 propisuje da je potrošački spor svaki spor koji proizilazi iz odnosa trgovca i potrošača. Stoga pozivanje tuženog na odredbu člana

62. stav 2. Zakona o zaštiti potrošača („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 25/06 i 58/15), nije osnovano iz razloga što je ovdje u pitanju ugovor o nenamjenskom potrošačkom bankarskom kreditu, koga su zaključili banka kao davalac i tuženi kao korisnik kredita i taj kredit, van svake sumnje, može biti obezbjeđen mjenicom.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova revizionog postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 1.316,25 KM nije osnovan u smislu odredbe člana 387 stav 1 ZPP, pri čemu je ocjena ovog suda da izneseni navodi u odgovoru nisu bili od uticaja na odluku o reviziji.

Temeljem odredbe člana 248 ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić